

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Економічний факультет

НІШКО ЛІЛЯ ВАСИЛІВНА

СТРАТЕГІЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО
РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ: ТЕОРІЯ,
ПРАКТИКА

спеціальність 051 Економіка

Автореферат

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

Івано-Франківськ – 2023

Кваліфікаційна робота виконана в Прикарпатському національному
університеті імені Василя Стефаника

Науковий керівник

д.е.н. професор, завідувач кафедри підприємництва, торгівлі та прикладної
економіки Пилипів Надія Іванівна,

Прикарпатський національний університеті імені Василя Стефаника,

Рецензент

д.е.н., доц., професор, завідувач кафедри фінансів

Левандівський О.Т.

Прикарпатський національний університеті імені Василя Стефаника

Захист відбудеться «26» грудня 2023 р.

Кваліфікаційну роботу надано до захисту «___»_____2023 р.

Завідувач кафедри _____

Н.І.Пилипів _____

(підпис) (ім'я та прізвище)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СТАТЕГІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ: ТЕОРІЯ , ПРАКТИКА.....	7
1.1.Економічна суть понять «стратегія», «стратегічне планування» та «стратегія соціально-економічного розвитку ».....	7
1.2.Забезпечення сталого розвитку територіальних громад для ефективного розвитку економіки країни	11
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ЗАСАД ДІЯЛЬНОСТІ СПАСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ КАЛУСЬКОГО РАЙОНУ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	15
2.1. Загальна характеристика функціонування Спаської територіальної громади Калуського району Івано-Франківської області.....	15
2.2.Бюджетне забезпечення Спаської територіальної громади	20
2.3. SWOT-аналіз розвитку територіальної громади.....	27
РОЗДІЛ 3. СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ.....	37
3.1. Дослідження результатів анкетування для збору інформації щодо умов життя та якості громадських послуг у Спаській територіальній громаді.....	37
3.2. Потенційні напрямки та припущення можливих сценаріїв соціально-економічного розвитку територіальної громади	42
ВИСНОВКИ.....	49
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ	
ДЖЕРЕЛ.....	55
ДОДАТКИ.....	61

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

ВСТУП

Актуальність теми. *Актуальність теми.* Українське суспільство нерідко стикається з проблемою недостатньої здатності до узгодження, об'єднання та формування єдиного цілісного організму. У сучасному світовому співтоваристві, що функціонує як єдиний організм, виникнення проблем свідчить про необхідність його "лікування". На сьогодні поняття спільноти не є популярним, оскільки кожна особа часто вирішує тільки свої особисті питання, або найбільше – питання своєї сім'ї. Однак для вирішення проблем суспільства важливо зрозуміти та застосувати принципи роботи природних систем.

Незважаючи на те, що це завдання може здатися складним, невеликі зміни вже відбуваються. Наприклад, встановлення закону від 05.02.2015 № 157-VIII «Про добровільне об'єднання територіальних громад» свідчить про початок певних змін. На жаль, на рівні місцевих громад люди часто не розуміють необхідність об'єднання та бояться можливих змін. Однак важливо усвідомити, що саме через такі зусилля можна досягти прогресу в розв'язанні загальних проблем і покращенні якості життя. Сприйняття об'єднання як ключового елемента розвитку суспільства може допомогти подолати страх перед змінами та сприяти позитивним трансформаціям

Процес об'єднання представляє собою завдання з високим рівнем складності. Проте, якщо належним чином пояснити громадянам сутність реформи та обґрунтувати мету їх об'єднання, ситуація може зазнати позитивних змін і сприяти економічному розвитку. Економічний прогрес є ключовою частиною діяльності для всіх територіальних громад, які прагнуть підвищити свій економічний потенціал та досягти зростання. Ці питання активно розглядаються посадовцями місцевої влади та лідерами громад.

Економічний розвиток включає в себе реалізацію стратегій та програм, які допомагають територіальній громаді пристосуватися до економічних змін,

покращуючи своє конкурентне положення враховуючи вирішальні фактори виробництва: людські ресурси, капітал, інфраструктура, інформація та зростання. Ці питання активно розглядаються посадовцями місцевої влади та лідерами громад.

Економічний розвиток включає в себе реалізацію стратегій та програм, які допомагають територіальній громаді пристосуватися до економічних змін, покращуючи своє конкурентне положення враховуючи вирішальні фактори виробництва: людські ресурси, капітал, інфраструктура, інформація та технології.

Стратегічне планування представляється нами як системний метод управління змінами та досягнення консенсусу в громаді, а також формування спільного бачення майбутнього. Зазначимо, що успішність стратегії, яку вибрали територіальні громади, визначається як важлива частина майбутнього успіху, відображаючи актуальність нашої обраної теми.

Предмет дослідження - процес формування стратегії розвитку територіальної громади.

Об'єкт дослідження - теоретичні та практичні засади формування стратегії розвитку територіальної громади.

Мета дослідження - обґрунтувати теоретичні засади та розробити практичні рекомендації щодо удосконалення стратегії соціально-економічного розвитку територіальної громади.

Для досягнення мети в роботі були поставлені вирішені такі **завдання**:

- 1) дослідити поняття стратегії та стратегічного розвитку громади;
- 2) обґрунтувати складові сталого розвитку громади у їх взаємозв'язку;
- 3) дати загальну характеристику функціонування Спаської сільської ради Калуського району Івано-Франківської області;
- 4) проаналізувати бюджетне забезпечення Спаської сільської ради;
- 5) здійснити SWOT-аналіз розвитку територіальної громади;
- 6) досліджено анкету з метою збору інформації щодо умов життя та

житлових умов та задоволеності громадськими послугами мешканців територіальної громади;

7) сформувані можливі сценарії розвитку територіальної громади.

Методи дослідження. Дослідження базувалося на інформації, яка включала в себе результати наукових праць вітчизняних та іноземних дослідників, законодавчі акти та нормативні документи місцевого самоврядування, аналітичні публікації у наукових та спеціалізованих джерелах, а також дані спостережень.

У роботі використано наступні методи дослідження: логічно-теоретичний, системного аналізу і синтезу, узагальнення, групування, табличний, графічний, ситуаційний та системний методи.

Інформаційна база дослідження сформована на основі нормативно-правових актів, що регулюють діяльність територіальних громад, сайту Спаської ТГ, наукових праць вітчизняних та іноземних дослідників, Інтернет-ресурсу.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У 1 розділі кваліфікаційної роботи **ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СТАТЕГІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ: ТЕОРІЯ , ПРАКТИКА** визначено економічну сутність понять «стратегія», «стратегічне планування» та «стратегія соціально-економічного розвитку» та обґрунтовано необхідність забезпечення сталого розвитку територіальних громад для ефективного розвитку економіки країни.

У 2 розділі кваліфікаційної роботи **АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ЗАСАД ДІЯЛЬНОСТІ СПАСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ КАЛУСЬКОГО РАЙОНУ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ** дано загальну характеристику функціонування Спаської територіальної громади Калуського району Івано-Франківської області; розкрито бюджетне забезпечення та зроблено SWOT-

аналіз розвитку територіальної громади

У 3 розділі кваліфікаційної роботи **СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ** досліджено результати анкетування для збору інформації щодо умов життя та якості громадських послуг у Спаській територіальній громаді та сформовані потенційні напрямки та припущення можливих сценаріїв соціально-економічного розвитку територіальної громади.

ВИСНОВКИ

ВИСНОВКИ

У роботі зроблено теоретичне узагальнення та розроблені практичні рекомендації щодо удосконалення стратегії соціально-економічного розвитку Спаської територіальної громади Калуського району Івано-Франківської області.

1.Визначено суть стратегії як довгострокового плану дій, розробленого для досягнення конкретних цілей та вирішення завдань в умовах невизначеності та змін для визначення того, як організація чи громада планує використовувати свої ресурси для досягнення стратегічних цілей, а також суть стратегічного планування як процесу розробки стратегії, що включає в себе аналіз внутрішніх і зовнішніх чинників, визначення місії та цілей, вибір стратегій для досягнення цілей та розробку планів дій . При цьому сфокусовано увагу, що вибір стратегії допомагає визначити конкурентні переваги, реагувати на зміни у середовищі та забезпечити спрямованість на досягнення стратегічних цілей.

Також визначена суть стратегії соціально-економічного розвитку громади як визначення шляхів її розвитку з урахуванням соціальних та економічних аспектів. Метою якої є створення сталої, процвітаючої та соціально відповідальної громади Вона включає в себе розвиток інфраструктури, економічне стимулювання, підвищення якості життя та громадян.

Визначено, що стратегія, стратегічне планування і стратегія соціально-економічного розвитку громади є важливими елементами розвитку територіальної громад. Вони сприяють визначенню цілей, вибору оптимальних шляхів розвитку та ефективному використанню ресурсів для досягнення бажаних результатів.

2. Встановлено, що забезпечення сталого розвитку громад є не тільки стратегічним завданням, але й критичним фактором успіху економічних реформ в Україні. При цьому визначено економічну суть кожної складової. Так, зокрема, екологічна складова -це:

- збереження природи, а й задоволення базових людських потреб у чистому повітрі та екологічно чистій їжі;

- забезпечення благоустрою територій та впровадження енергозберігаючих заходів;

- раціональне управління водопостачанням та водовідведенням, а також відходів.

Економічна складова- це:

- створення привабливих умов для бізнесу та повертання як вітчизняних та іноземних інвестицій;

- підтримка компаній, які діють на території громади;

- перепідготовка кадрів для врахування майбутніх потреб.

Соціальна складова це:

- забезпечення якісної медичної допомоги, безпечного житла та високоякісної освіти для всіх мешканців;

- підтримка громадської безпеки та правопорядку;

- зміцнення духу громади та розвиток локальної ідентичності;

- сприяння творчому вираженню та збереженню традицій.

Саме сталий розвиток територіальних громад через поєднання екологічних, економічних та соціальних складових розвитку дозволить забезпечити створення привабливих умов та підвищення якості життя мешканців кожної громади, забезпечуючи узгоджену реалізацію екологічних,

економічних та соціальних принципів сталого розвитку, до яких відносять:

забезпечення економічної та біологічної різноманітності, Забезпечення базових потреб людей, справедливість та економічна ефективність, стійке управління ресурсами, участь та демократія, гальна відповідальність.

3. Висвітлено, що після об'єднання територіальних громад основна увага приділяється розвитку інфраструктури населених пунктів, таких як дороги, дитячі садки, школи та медичні заклади. Визначено, що для ефективного розвитку громади необхідно не лише використовувати наявні фінансові ресурси, але й активно розвивати економічний потенціал.

Виділено важливість наявності Стратегії розвитку, яка, хоча не є обов'язковим документом, але може стати перевагою при залученні інвесторів чи отриманні грантів. Зазначено, що в Європі відсутність стратегії може ускладнити співпрацю з різними інституціями.

4. Встановлено, що SWOT-аналіз виявляє взаємозв'язки між ключовими чинниками розвитку через матрицю SWOT і надає можливість визначити вплив конкретних комбінацій чинників на стратегічний вибір. Цей інструмент також допомагає ідентифікувати "точки зростання" та формувати взаємозв'язки між комбінаціями чинників SWOT для Спаської територіальної громади. SWOT-аналіз надає можливість зорієнтувати стратегії розвитку громади, визначити переваги та недоліки, а також адаптувати підходи до вирішення викликів та використання можливостей. Важливо підкреслити, що для досягнення успішних результатів необхідно враховувати взаємозв'язки та вплив кожного елемента на загальну стратегію розвитку.

Висновок SWOT-аналізу для Спаської сільської ради об'єднаної територіальної громади на 2022 рік вказує на ряд переваг та викликів, які можуть вплинути на стратегію розвитку. До перших відносять:

Благоустрій та організація дозвілля. Виділені кошти на ці напрямки можуть сприяти покращенню якості життя та привертанню мешканців.

Громадська участь та екологічні ініціативи. Залучення громади та підтримка екологічних проектів можуть зміцнити соціальну взаємодію та збереження природи.

До викликів та загроз відносять:

Обмежений бюджет та економічні труднощі Фінансові обмеження можуть обмежити реалізацію значущих проектів, особливо в умовах економічної нестабільності.

Неоднаковий розвиток та екологічні проблеми Нерівномірність розвитку та екологічні труднощі можуть потребувати цілеспрямованих заходів для досягнення суцільного покращення.

5. Встановлено, основні джерела надходжень для бюджетного забезпечення громади є такі як єдиний податок, рентна плата, земельний податок і податок на нерухоме майно. Це дає можливість визначити основні напрямки фінансового розвитку та ефективний розподіл коштів.

6. Результати анкетування щодо умов життя громадськості вказують на низьку громадську активність та байдужість до подій в громаді. Це може стати викликом для успішної реалізації стратегії та взаємодії з громадою.

Наслідки об'єднання територіальних громад відзначаються збільшенням власних доходів місцевих бюджетів та податкових надходжень, що підкреслює ефективність такого об'єднання для фінансової стабільності громад.

7. Проведене дослідження щодо вивчення питань із формування та подальшого розвитку стратегій соціально-економічного розвитку територіальної громади на прикладі Спаської громади, дозволило виділити декілька напрямів підвищення громадської активності, для того щоб зробити розвиток громади більш прийнятним для мешканців, саме:

Перший напрямок-туризм через творення та підтримка туристичних маршрутів та атракцій ;організацію тематичних подій та фестивалів для привертання туристів; розвиток інфраструктури для туризму, зокрема, готелів, ресторанів та розважальних закладів.

Другий напрямок -промисловість через сприяння розвитку малих та

середніх підприємств із залученням інвестицій для створення нових виробництв та робочих місць на основі підтримки інновацій та впровадження нових технологій у виробництво.

Третій напрямок -транспорт і логістика через розвиток інфраструктури транспорту та логістики для поліпшення зв'язку з іншими регіонами; запровадження зручних та ефективних транспортних засобів для мешканців та підприємств ;проведення інформаційних кампаній для підвищення свідомості про переваги розвитку транспортної інфраструктури.

Визначені економічні сфери (туризм, промисловість, послуги і сервіси, транспорт та логістика) становлять потенційні напрямки для розвитку громади. Залучення інвестицій, створення сприятливого середовища для підприємництва та підтримка малих та середніх підприємств можуть сприяти зростанню економіки громади.

8. Встановлено, що в контексті стратегічного планування, ,важливо розглянути можливий розвиток подій, який передбачається в майбутньому через визначені сценарії, а саме, песимістичний, оптимістичний та реалістичний сценарій

Припущення песимістичного сценарію: продовження війни Росії проти України, імітація реформ, низький рівень боротьби з корупцією, продовження інфляції, низька інвестиційна привабливість та високі податки(це на національному рівні) .

Тоді як на місцевому рівні буде продовжуватися низька активність громадян та їхньої недовіра до влади, обмежений бюджет, відсутність інвестицій та підтримки підприємницького середовища; скорочення кількості працездатного населення; відсутність робочих місць,масова міграція населеннядо інших країн.

Припущення оптимістичного сценарію: передбачається припинення військового конфлікту, збільшення інвестиційної привабливості, стабілізація курсу валют, зниження податкових стягнень та інші позитивні чинники(на національному рівні).

Тоді як на місцевому рівні можливий розвиток позитивного іміджу, залучення інвесторів, активізація малого та середнього бізнесу, зростання купівельної спроможності населення та поліпшення інфраструктури. Це може визначити новий етап розвитку та покращити якість життя громади.

Припущення реалістичного сценарію: формування інвестиційного паспорту, що містить докладний огляд інвестиційних можливостей громади, підвищення привабливості для інвесторів через здійснення заходів з покращення інвестиційного клімату для залучення нових інвесторів у громаду., підтримку підприємництва та ефективного використання державних субвенцій та активне залучення різноманітних грантів для фінансування конкретних ініціатив та програм, спрямованих на підвищення якості життя громади.

На основі розроблених сценарії розвитку Спаська територіальна громада формується стратегічне бачення майбутнього

СПИСОК ОСНОВНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Архипенко І. М. Стратегічне управління розвитком об'єднаних територіальних громад. Публічне адміністрування: теорія та практика. Вип. 2 (22). 2019. С. 1-10. URL: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2019-02\(22\)/21.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2019-02(22)/21.pdf) (дата звернення: 12.01.2019).
2. Берданова О. В., Вакулєнко В. М., Валентюк І. В., Ткачук А. Ф. Стратегічне планування розвитку об'єднаної територіальної громади : навч. посіб. Київ, 2017. 121 с. URL : http://www.slg-coe.org.ua/wpcontent/uploads/2018/11/04_Strateg_Plan-PRN-5.pdf (дата звернення: 12.01.2019).
3. Ткачук А., Кашевський В., Мавко П. Стратегічне планування у громаді (навчальний модуль). Київ : ІКЦ «Легальний статус», 2016. 96 с. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/84/Strategichne-planuvannya.pdf> (дата звернення: 15.02.2020).
4. Васильченко Г., Парасюк І., Єременко П. Планування розвитку територіальних громад. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування. Асоціація міст України. К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015.
5. Парадигми регіонального розвитку : монографія / Ірина Гринчишин; [наук. ред. І. З. Сторонянська]; НАН України, ДУ «Ін-т регіон. дослідж. ім. Долішнього НАН України». Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долішнього НАН України», 2020. 379 с.
6. Ємець О.І. Управління інвестиційною діяльністю в умовах децентралізації // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. Вип. 15. Т.1. Івано-Франківськ : Плай, 2019. С. 58-68.

7. Книга успіхів. Короткі історії про те, як децентралізація впливає на життя громади / Асоціація міст України. Київ, 2016-2020 (шоквартальне видання). URL: <https://auc.org.ua/sites/default/files/library/knygauspiviv4pittvinnucyass.pdf> . (дата звернення: 15.01.2022).
8. Муніципально-правовий статус територіальної громади в Україні та зарубіжних державах : автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.02 / Шевченко Алла Олександрівна; Нац. Акад. внутр. Справ. Київ, 2020. 20 с.
9. Планування та управління фінансовими ресурсами територіальної громади : навч. посіб.; за ред. О. П. Кириленко, Б. С. Малиняка; Тернопіл.нац.екон.ун-т. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 217 с.
10. Про затвердження Методики формування спроможних громад : постанова Кабінету Міністрів України від 08.04.2015 р. № 214.
11. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. №280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>. (дата звернення: 15.01.2022)
12. Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30.09.2019 р. №722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>. (дата звернення: 15.01.2022)
13. Стефінін В. В., Плець І. І. Пропозиція рекомендацій щодо діяльності Національного фонду досліджень України. Інноваційний університет і лідерство: проект і мікропроекти. III. Варшава: Fundacja «Instytut Astes Liberalis», 2019. С. 193-203.
14. Офіційний сайт Спаської громади. URL: <http://spaska.gromada.org.ua> (дата звернення: 15.01.2022).
15. Пальчук В. Стратегія розвитку ОТГ як путівник спроможності громад // Україна: події, факти, коментарі. 2018. № 22. С. 45-54. URL : <http://nbuvipar.gov.ua/images/ukraine/2018/ukr22.pdf>. (дата звернення: 15.01.2022).
16. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 5 лют. 2015 р. № 157-VIII (із змінами).
17. Гарасюк О. А., Міщук Є. В., Рицко О. І. Визначення проблем та стратегія розвитком територій об'єднаних громад. «Державне управління: удосконалення та розвиток». 2018. №2.
18. Васильченко Г., Парасюк І., Єременко Н. Планування розвитку територіальних громад. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування. Асоціація міст України. К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015.
19. Методичні рекомендації щодо стратегічного планування в громадах. Асоціація ОТГ, с. 4.
20. Баймуратов М.О.Територіальна громада.Київ,2019.-247-318с.
21. Берданова О.,Вакуленко В,Валентюк І.В.,Ткачук А.Ф. Стратегічне планування розвитку ОТГ.Навчальний посібник.Київ,2017-116с.
22. Білоус Я.Ю.Аналіз показників оцінки соціально-економічного розвитку об'єднаних територіальних громад.Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.2017р.№10.-12-17с.
23. Грицина Л.А. Сталий розвиток України через призму міжнародних індексів.Вісник Хмельницького національного університету.2012.-32-36с.
24. Комарова К.В.Соціальна відповідальність як складова стратегії розвитку бізнесу на підприємствах України.207.-25-30с.
25. Небава М.І.Економічне зростання та економічний розвиток. Режим доступу:<https://web.posibnyky.vntu.edu.au/fmib/14nebava/teoriya.makroekonomiki/12.ht>

т.

26. Пилипів Н.І., Мотиль В.М. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. 2017. Вип. 13. - 146-156с.
27. Цілі сталого розвитку. 2016-2030 (Електронний ресурс)
Представництво ООН в Україні. Режим доступу:
<http://www.un.org.ua/publikatsii-ta-zvitu/un-in-ukraine-publikations/4203-2017>.
24. Шевчук І.Б., Старух А.І., Васьків О.М. та ін. Інформаційні технології в бізнесі. Частина 1 Навч. посібн.; за заг. ред. І.Б. Шевчук. Львів: Видавництво ННВК «АТБ». 2020. 455с.
25. Шквір В.Д. Інформаційні системи і технології в обліку та аудиті: підручник. В.Д. Шквір, А.Г. Загородній, О.С. Височан. Четверте видання, доопрацьоване і доповнене. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 201. 404с.
26. Васильченко В.А. Стратегічне управління: навчальний посібник/ В.А. Васильченко, Т.І. Ткаченко. - К.: ЦУЛ, 2003. - 396с.
27. Власенко В.А. Розробка та реалізація стратегії росту підприємства в умовах трансформації ринкових відносин: принципові підходи та інструменти. Економіка. Менеджмент. Підприємництво. 2014. №26(1)с. 32-41.
27. Гончаров Ю.В., Лапчик Ю.Ю. Вдосконалення стратегії росту підприємства. Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. 2014. №1. С. 193-199.
28. Горєлов Д.О., Большенко С.Ф. Стратегія підприємства. Харків: Видавництво ХНАДУ, 2010. 133с.
29. Гудзь О.І. Стратегія росту підприємства: сутність та класифікація// Економіка і суспільство. - 2018. - №8. - 346-352.
30. Денисюк І. Стратегія росту підприємства харчової промисловості: економічна сутність. Економічний аналіз. 2013. Т12(3). С. 112-115.
31. Дикань В.Л. Стратегічне управління: [навч. посібник]/ Дикань В.Л., Зубенко В.О., Маковоз О.В. та ін. - Київ: ЦУЛ, 2013. - 272с.
32. Єпіфанова І.Ю., Дзюбка М.Ю. Формування стратегії росту підприємства в сучасних умовах// Вісник ОНУ ім. Т.Г. Шевченка. - 2017. - Вип. 2(55). С. 99-102.
33. Захарчин Р.М. Сучасні виклики щодо формування економічної стратегії розвитку підприємства. Науковий вісник НЛТУ України. 2014. Вип. 24. 7. С. 245-250.
34. Золотаревський А.В. Створення стратегії економічного росту підприємства. Формування ринкових відносин в Україні. 2014. №11(162). С. 10-113.
35. Ігнат'єва І.А. Методологічні основи стратегічного управління підприємством: автореф. дис. на здобуття ступеня доктора економ. наук: спец. 08.06.01 «Економіка, організація і управління підприємствами»/ І.А. Ігнат'єва. - К., 200. - 38с.
36. Ігнат'єва І.А. Стратегічний менеджмент: підручник/ І.А. Ігнат'єва. - К.: Видавництво «Каравела», 2008. - 480с.
37. Ізмайлова К.В. Сучасні технології фінансового аналізу [Текст]/ К.В. Ізмайлова-К. 6 МА УП, 2003. - 148с.
38. Клименко С.М. Формування стратегії росту підприємства з урахуванням ризиків. Бізнес Інформ. 2013. №8. С. 343-347.
39. Кобелєв В.М., Захарченко Ю.В. Теоретичні та методологічні основи формування стратегії росту підприємства. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2013. Вип. 42. с. 297-303.
40. Красношарпа В.В. Класифікація стратегій росту виробничого підприємства./ В.В. Красношарпа// Ефективна економіка. 2016. №1. С. 40-46.
41. Куденко Н.В. Стратегічний маркетинг [Текст]: навчальний

- посібник/Н.В.Куденко.-К.:КНЕУ,1998.-152с.
- 42.Кузьмак О.І.Інноваційна стратегія як прийом стабілізації росту промислового підприємства.Інноваційна економіка.2016.№1-2.С.114-11.
- 43.Михайлова Л.І.Управління персоналом:навчальний посібник.Київ:ЦУЛ,2007.248с.
- 44.Наливайко А.П.Теорія стратегії підприємства.Сучасний стан та напрямки росту:монографія/А.П.Наливайко.-К.:КНЕУ,2001.-227с.
- 45.Піддубна Л.І.Конкурентоспроможність економічних систем:теорія,механізм регулювання та управління:монографія.Харків:ІНЖЕК,2007.308с.
- 46.Пономаренко В.С.Стратегічне управління розвитком підприємства:навч.посібн./В.С.Пономаренко та ін.-Харків:Вид-во ХДЕУ,2002.-639.
- 47.Саєнко М.Г.Стратегія підприємства:навчальний посібник/М.Г.Саєнко.-Тернопіль:ТАЙП,2010.-223с.
- 48.Селезньова Г.О.Стратегія підприємства:навчальний посібник/Г.О.Селезньова.-Харків:Вид-во ХНЕУ,2007.-240с.
- 49.Стратегія підприємства:навч.-метод.посіб.[для студ.вищих навч.закл.]/Д.О.Горєлов,С.Ф.Большенко.-Харків:Вид-во ХНАДУ,2010.-133с.
- 50.Шелегеда Б.Г.Стратегічне управління потенціалом підприємства:монографія/Б.Г.Шелегеда,Н.В.Касьянова,А.Я.Берсуцький та ін.-Донецьк:Видавництво ДонУЕП,2006.-219с.
- 51.Шершньова З.Є.Стратегічне управління:навчально-методичний посібник/З.Є.ершньова,С.В.Оборська,Ю.М.Ратушний.-К.:КНЕУ,2001.-232с.
- 52.Чечетова-Терашвілі Т.В.Класифікація матричних методів,які застосовуються в стратегічному управлінні підприємством[Електронний ресурс]/Т.В.Чечетова-Терашвілі.-Режим доступу:http://www.confcontact.com/2007may/8_4e4et.php.